Čachtický náučný chodník

Kraj:	Trenčiansky
Okres:	Nové Mesto nad Váhom
Geomorfologická jednotka:	Malé Karpaty
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územia:	Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty a chránený areál Čachtické Karpaty
Prístup:	bus Čachtice, námestie a pešo 2 km (prevýšenie 140 m) po zelenej turistickej značke k západu (prístupová cesta k hradu)
Východisko:	Čachtice – lúka na odbočke lesnej cesty zo zelenej turistickej značky asi 2 km západne od obce, resp. 650 m pred hradom
Trasa:	Čachtice, lúka nad obcou pri križovatke ciest (pod/pred hradom) – okolo vrchu Bakalár jeho západným a východným svahom – okraj lesa pri záhradkárskej osade Molanka na severozápadnom okraji Čachtíc
Dĺžka, prevýšenie:	2,5 km, prevýšenie 50 m
Čas prechodu:	1,5 h
Počet zastávok:	6
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické, archeologické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa začína na zelenej turistickej značke.

Rok otvorenia: 2022

Aktuálny stav: Náučný chodník je v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakty: Obec Čachtice, Malinovského 769/57, 916 21 Čachtice, tel. 032 / 7401 025

Poznámky: (1) Na väčšine zastávok náučného chodníka stojí viac jeho informačných panelov; ďalšie panely stoja v obci a na Čachtickom hrade ako upútavka na náučný chodník. (2) Na ceste k hradu i k východisku náučného chodníka sú nad obcou Čachtice malé parkoviská.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie ako doplnok k prehliadke Čachtického hradu.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Čachtice. Obec na severozápadnom okraji Podunajskej pahorkatiny pod Malými Karpatmi v mieste vyústenia prielomovej doliny Jablonky do nížiny. Jablonka sa v jej intraviláne na sprašou pokrytom náplavovom kuželi na tektonickom kontakte pohoria a nížiny štiepi a ďalej okrem Jablonky ústiacej do Biskupického kanála pri Hornej Strede tečie aj jej pravostranné rameno – potok Dubová, ústiaci do Váhu poniže Piešťan pod Sĺňavou. Prvýkrát sa písomne spomínajú v roku 1263. Pôvodne patrili Nitrianskemu hradu, neskôr panstvu **Čachtického hradu** postaveného v prvej polovici 13. storočia (pozri samostatné heslo nižšie). V roku 1392 dostali výsadu zemepanského mestečka. Obyvatelia sa živili najmä poľnohospodárstvom a vinohradníctvom, rozvoj remesiel, najmä hrnčiarstva, nastal s príchodom Habánov v 17. storočí. O významnom postavení obce v minulosti svedčia početné historické pamiatky. Severnej časti námestia dominuje pôvodne gotický rímskokatolícky kostol sv. Ladislava z roku 1390, barokovo prestavaný v roku 1690, pod ktorého vežou (z roku 1740) je hrobka s vyše 50 rakvami mešťanov. Pri kostole stojí gotická kaplnka sv. Antona Paduánskeho zo začiatku 14. storočia, ktorá slúžila v období reformácie ako katolícky kostol. Areál kostola a kaplnky je opevnený stredovekým múrom so strieľňami, tromi bránami a pozoruhodným kamenným oblúkovým mostom ponad cestu s farskými schodmi a portálom z roku 1697. Historický charakter centra obce dotvárajú viaceré meštianske domy, barokový Mariánsky stĺp z roku 1742, kúria a kaštieľ. Na južnom konci námestia stojí menšia Drugetova kúria zo začiatku 17. storočia a na opačnom, severnom konci námestia **Draškovičov kaštieľ** z konca 17. storočia (viac v hesle nižšie). Z bývalých kaštieľov Nádašdyovcov a Orságovcov sa zachovali iba časti múrov. S vinárstvom v obci súvisia zachované rozsiahle podzemné priestory – pivnice –, označované ako katakomby. Pamätná tabuľa z roku 1933 na budove rímskokatolíckej fary pripomína zasadnutie literárneho spolku Tatrín 10. augusta 1847, na ktorom sa zástupcovia oboch vierovyznaní dohodli povýšiť slovenčinu na spisovný jazyk. Severne od obce v okrajovom svahu Malých Karpát, budovanom komplexom strednotriasových karbonátových hornín (vápence, dolomitické vápence a vápnité dolomity) a nadložných egenburských zlepencov, pieskovcov a piesčitých vápencov, je rozsiahly kameňolom s produkciou prírodného kameniva a lomového kameňa.

Chránený areál Čachtické Karpaty. Chránené územie v najsevernejšej časti Malých Karpát, ktoré

vzniklo v roku 2021 z dvoch blízkych, územne nesúvisiacich chránených území – národnej prírodnej rezervácie Čachtický hradný vrch (z roku 1964, severozápadne od Čachtíc) a prírodnej rezervácie Plešivec (z roku 1976, južne od Hrachovišťa) na ochranu: (1) biotopov európskeho významu: Ls3.1 Teplomilné submediteránne dubové lesy (91H0*), Ls4 Lipovo-javorové sutinové lesy (9180*), Ls5.4 Vápnomilné bukové lesy (9150), Pi5 Pionierske porasty na plytkých karbonátových a bázických substrátoch zväzu *Alysso-Sedion albi* (6110*), Tr1.1 Suchomilné travinno-bylinné a krovité porasty na vápnitom substráte s významným výskytom druhov čeľade *Orchidaceae* (6210*), Tr5 Suché a dealpínske travinno-bylinné porasty (6190), (2) biotopov druhov živočíchov európskeho významu: spriadač kostihojový (*Callimorpha quadripunctaria*), priadkovec trnkový (*Eriogaster catax*), ohniváčik veľký (*Lycaena dispar*) a (3) biotopov druhu rastliny európskeho významu: klinček včasný Lumnitzerov (*Dianthus praecox* subsp. *lumnitzeri*). Areál je zároveň rovnomenným územím európskeho významu (je súčasťou sústavy Natura 2000). Viac v brožúre > Čachtické Karpaty, Natura 2000 (vyd. ŠOP SR, Správa CHKO Malé Karpaty). Územie je verejnosti prístupné len po značených chodníkoch.

Draškovičov (aj **Draškovičovský**) **kaštieľ v Čachticiach.** Kaštieľ v blízkosti kostola sv. Ladislava na severnom konci námestia v centre Čachtíc, ktorý si ako posledný z miestnych kaštieľov dal v roku 1677 vybudovať krajinský sudca, mošonský a oravský hlavný župan, gróf Mikuláš Draškovič, pôvodom Chorvát, manžel grófky Barbory Drugetovej, vnučky Alžbety Bátoriovej. Neskôr kaštieľ patril Forgáčovcom a Čenkayovcom, v 19. a začiatkom 20. storočia slúžil nemajetnému obyvateľstvu ako nocľaháreň. Od 60. rokov 20. storočia je v ňom múzeum, v súčasnosti ako jedna z pobočiek Trenčianskeho múzea v Trenčíne prezentuje históriu Čachtíc, grófku Alžbetu Bátoriovú, habánsku keramiku, Rómov, spolok Tatrín, šľachtické rody v Čachticiach a vybavenie šľachtických sídiel. V kaštieli sídli aj turisticko-informačné centrum.

Čachtický hrad. Ruina hradu severozápadne od Čachtíc, resp. nad strmým svahom priamo nad obcou Višňové v severnej časti Malých Karpát vo vstupnej časti prielomového údolia Jablonky (pozri heslo nižšie). Vybudovaný bol na dolomitom budovanom vrchu osídľovanom už od praveku ako jeden z prvých hradov na západnej hranici Uhorska v prvej polovici 13. storočia Kazimírom z roku Hunt-Poznanovcov, neskôr bol viackrát prestavaný. Majitelia Peter a Pongrác z rodu Hunt-Poznanovcov hrad ubránili pred Přemyslom Otakarom II. Začiatkom 14. storočia patril Matúšovi Čákovi, od roku 1392 Stiborovi zo Stiboríc, neskôr Orgságovcom a od roku 1569 Nádasdyovcom. Jeho najznámejšou majiteľkou bola – od roku 1604 – Alžbeta Bátoriová (viac v hesle nižšie). Po dobytí vojskami Františka Rákociho II. a požiari v roku 1708 začal chátrať. Neobývaný hrad, využívaný ako väzenie vyhorel ešte raz v roku 1799. Opevnenia hradu si zachovali zvyšky štítkových renesančných atík a na hornom hrade sú fragmenty pôvodných omietok s maľbami. Svojou polohou na konci skalnatého výbežku z ústredného chrbta Malých Karpát nad strmými svahmi spadajúcimi do doliny Jablonky hrad poskytuje takmer kruhový výhľad na Malé Karpaty, Myjavskú pahorkatinu, Biele Karpaty, Považský Inovec i Podunajskú nížinu. Sanovaná ruina – je v správe obce Čachtice – obsahuje aj vnútorné muzeálne expozície dokumentujúce históriu hradu a jeho majiteľov. Nádvoria hradu sú verejnosti prístupné za vstupné počas otváracích hodín spravidla v mesiacoch marec – december (denne len v júli – auguste).

Alžbeta Bátoriová (1560 – 1614). Uhorská grófka, manželka Františka Nádašdyho – hlavného župana troch uhorských stolíc, magistra kráľovských koniarní, cisárskeho radcu a hlavného kapitána uhorských vojsk –, ktorá po jeho smrti v roku 1604 zdedila Čachtické panstvo. K jej životu sa viažu rôzne sexuálno-sadisticko-upírske legendy a mýty. V rokoch 1585 – 1610 údajne týrala a vraždila dievčatá. 29. decembra 1610 ju pri mučení prichytil palatín Juraj Thurzo. Grófka so štyrmi pomocníkmi (Ján Ujvári alias Ficko, Dorota Sentešová, Ilona/Helena Jóová a Katarína Benická) boli obvinení z mučenia a zabitia veľkého počtu mladých žien (zdroje uvádzajú 20 – 2 000 obetí) a na príkaz palatína bola Bátoriová doživotne uväznená v hradnej obytnej veži. Jej nevesta Judita Révaiová dala v roku 1620 v Čachticiach na námestí postaviť kaplnku ako prosbu o odpustenie svokriných hriechov. Život „krvavej“ grófky je častým námetom umelcov (romány, filmy, výtvarné diela).

Prielom Jablonky. Asi 6 km dlhý úsek doliny Jablonky medzi Hrachovišťom a Čachticami, ktorým sú vo svojej strednej časti naprieč prerezané Čachtické Karpaty, najsevernejší a najužší geomorfologický podcelok Malých Karpát. Hlboká dolina s úzkym dnom a strmými skalnatými svahmi tu má oblúkový pôdorys – smer toku Jablonky medzi vrchmi Bakalár a Drapliak sa ostro stáča zo severovýchodného smeru na juhovýchodný. Prielomovou časťou doliny Jablonky vedie štátna cesta lokálneho významu a železničná trať Nové Mesto nad Váhom – Veselí nad Moravou (Česko), charakteristická svojou členitosťou (mosty, tunely, oblúky). Tunajší železničný Čachtický tunel vo svahu Bakalára je 249 m dlhý. Druhý prielom v Čachtických Karpatoch, prielom Holešky – tiež Prašnícka brána –, tvorí ich kratučkú južnú hranicu voči susedným Brezovským Karpatom.

Národná prírodná pamiatka Čachtická jaskyňa. Chránené územie severne od Čachtíc vyhlásené v roku 1972 na ochranu Čachtickej jaskyne (aj Jaskyňa na Belákových lúkach) v severnej časti Malých Karpát na krasovej plošine s viacerými závrtmi severne od vrchu Drapliak. Jaskyňa fluviokrasovo-korózneho pôvodu s občasným vodným tokom sa vyvíja v strednotriasových vápencoch chočského príkrovu. Objavená bola v roku 1956. Dosiaľ známou dĺžkou 4 058 m je najdlhšou malokarpatskou jaskyňou, hlboká je 110 m. Začína z dna jedného zo závrtov 13 m dlhým priepastným komínom a klesá stupňami oddelenými tesnými, často umelo prekopanými či rozšírenými chodbami. Jaskynné priestory nie sú rozsiahle, ojedinelé dómy a siene (Fajčiarsky salón, Žabkin dóm, Hlboký dóm, Modrý dóm, Rotunda) sa tvoria na križovatkách puklín. V jaskyni bolo dosiaľ zistených osem druhov netopierov, vo väčšom počte tu zimuje netopier veľký (*Myotis myotis*) a podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*). Vstup do jaskyne je zakázaný.

Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty. Chránené územie vyhlásené v roku 1976 v troch izolovaných areáloch na väčšine územia jadrového pohoria Malé Karpaty medzi Devínom a Novým Mestom nad Váhom na juhozápadnom Slovensku. Horské územie – väčšinou náhle sa dvíhajúce z oboch susediacich nížin – s nadmorskými výškami kulminujúcimi vrchom Záruby (768 m) nad Smolenicami budujú najmä žuly, vápence, kremence, fylity a amfibolity. Nachádza sa tu osem krasových oblastí s približne 300 jaskyňami, z ktorých je jediná sprístupnená so sprievodcom (Driny) a dve neveľké (Deravá skala a Veľká pec) sú verejnosti voľne prístupné. Podstatnú časť pokrývajú listnaté lesy s bukom, dubom či hrabom, na skeletnatých podložiach tiež jaseňom, javorom horským a lipou. Miestami sa vyskytuje nepôvodný gaštan jedlý, borovica čierna, teplo- a suchomilné travinno-bylinné porasty, skalné a sutinové spoločenstvá, vzácne i rašeliniská a slatiny. Najvyššie časti najmä na obalových a príkrovových štruktúrach ako aj krasové areály sú turisticky veľmi atraktívne a frekventované. V rámci oblasti leží takmer dvadsať rôzne veľkých území európskeho významu (najrozsiahlejšie sú: Devínske Karpaty, Homoľské Karpaty, Kuchynská hornatina a Biele hory) a dva veľké areály z nej zaberá chránené vtáčie územie Malé Karpaty (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Názvy informačných panelov

1. Základné informácie o náučnom chodníku
2. Chráň náš les
3. Čachtický hrad
4. Zaujímavosti čachtického chotára
5. Spoznávaj dreviny v našom lese
6. Spoznávaj rastliny v našom lese
7. Vtáci z nášho lesa
8. Spoznaj stopy zvierat
9. Kto kde býva
10. Základné informácie o náučnom chodníku

11. Chráň náš les

Informačné panely v teréne nie sú číslované.

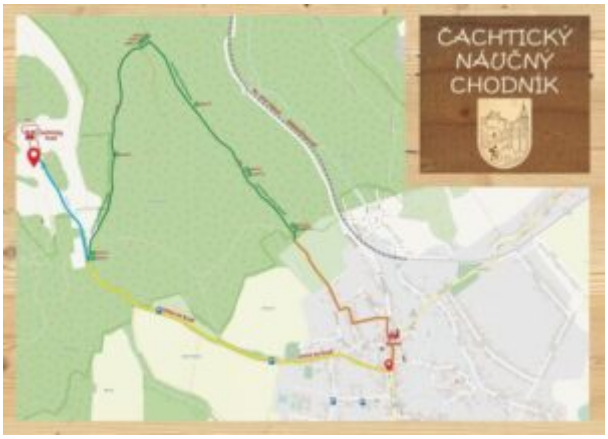

ČACHTICKÝ
NÁUČNÝ
CHODNÍK

